

Szymon Cyprian Czupryński

Uniwersytet w Białymstoku

MIT PAŃSTWA DOBROBYTU? PRÓBA ANALIZY PORÓWNAWCZEJ FINLANDII ORAZ POLSKI

Wprowadzenie

Po 20 latach transformacji można stwierdzić, że społeczeństwo polskie zakończyło drogę zmian systemowych, co skłania do prób oceny tego procesu. Jednym z faktów jest wybranie przez rządzących modelu liberalizmu gospodarczego, jak większość państw zachodnich Europy. Konsekwencją tego jest porzucenie idei państwa dobrobytu w Polsce. W publikacji starano się wskazać argumenty, które pokazują ostateczne zerwanie z tą ideą i brak możliwości powrotu do niej. W artykule zostaną wykorzystane dostępne analizy statystyczne.

1. Definicje

Pojęcie mitu w naukach społecznych przysparza niemałych trudności. Pierwotnie mit był rozumiany jako „(...) opowieści pewnego typu ukazujące pochodzenie świata, zjawisk przyrody, początku gatunku ludzkiego, różnych instytucji kultury (...)”¹. Definicja ta wyjaśnia pierwotne rozumienie mitu, jednak nie dostarcza informacji jakie współczesne zjawiska mogą być definiowane jako mit. Szersza definicja mitu pokazuje pełniejsze rozumienie tego pojęcia. Według niej jest to konstrukt kulturowy lub forma komunikacji, która odwołuje się do rzeczywistości społecznej, w którą wierzy dana grupa społeczna lub społeczeństwo. Mit odwołując się do emocji społecznych, wpływa na działania i zachowania ludzi, a także współtworzy ich system normatywny.

---

¹ *Encyklopedia Socjologii*. Tom 2. Red. H. Domański. Wydawnictwo Oficyna Naukowa, Warszawa 1999, s. 250.

Pojęcie państwa dobrobytu można rozumieć jako: „(...) państwo demokratyczne o kapitalistycznym systemie ekonomiczno-społecznym, które jednakże stawia sobie za cel objęcie opieką socjalną wszystkich obywateli. (...) Zakłada interwencję państwa w procesy typowe dla gospodarki rynkowej w celu zmniejszenia bezrobocia, zapewnienia wysokich płac oraz zasiłków dla osób pozbawionych pracy, chorych, niepełnosprawnych, matek wychowujących dzieci, imigrantów itd.”².

2. Podstawy welfare state w Finlandii i Polsce

Porównanie Finlandii z Polską nie jest przypadkowe. Finlandia jest jedynym z niewielu krajów w Europie, w którym system państwa opiekuńczego jest realizowany konsekwentnie i pokazuje wymierne korzyści dla społeczeństwa. Zarówno Finlandia, jak i Polska miały bardzo trudną sytuację gospodarczą po upadku ZSRR: „(...) recesja w Finlandii, mierzona zatrudnieniem i poziomem PKB, była głębsza niż w jakimkolwiek innym kraju przemysłowym: dochód narodowy brutto spadł o ponad 13%, a poziom bezrobocia wzrósł z 3,5 do 17% w 1994 r.”³. Podobne problemy gospodarcze miała także Polska na początku lat 90. w wyniku transformacji ustrojowej. Kolejnym aspektem jest duży wpływ socjalizmu po II wojnie światowej w obu krajach, który zostanie szerzej opisany w dalszej części artykułu.

Finowie przez wieki byli społecznością zależną od innych państw, m.in. Szwecji, czy Rosji. Po odzyskaniu niepodległości w 1917 r. Finlandia starała się na nowo zbudować państwo z gospodarką na wysokim poziomie, infrastrukturą, a także zintegrowanym społeczeństwem obywatelskim. Trudnym okresem była II wojna światowa. W wyniku zimnej wojny, a następnie sojuszu wojennego, Finlandia była zależna, choć niepodległa, najpierw od ZSRR, następnie od III Rzeszy. Po II wojnie światowej państwo fińskie było częściowo zależne od ZSRR w wyniku traktatu sojuszniczego.

Dopiero w 1991 r. w wyniku upadku Związku Radzieckiego Finowie znów mogli posiadać pełną niezależność. Sytuacja ekonomiczna w jakiej to państwo się znalazło, w wyniku jesieni ludów, była jednak bardzo zła. Finlandia przeżyła głęboką recesję, którą od 1994 r. starała się zwalczać. Fenomenem, który pomógł Finlandii w rozwoju gospodarczym, było wstąpienie w 1995 r. do Unii Europejskiej. Historia ta pokazuje, że pomimo wielu przeciwności Finlandczycy przetrwali trudne czasy, a model welfare state takie właśnie przetrwanie gwarantował, co więcej dawał dużą szansę na rozwój społeczeństwa w przyszłości.

² J. Pilikowski: *Szkolny słownik wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*. Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2003 s. 179.

³ M. Castells, P. Himanen: *Społeczeństwo informacyjne i państwo dobrobytu*. Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2009, s. 101.

Oprócz historii były jeszcze dwa czynniki, które miały wpływ na zapoczątkowanie państwa dobrobytu w Finlandii: ruchy społeczne oraz religia protestancka⁴. Ruchy społeczne powstały już w XIX w. Były one odpowiedzią na Lata Głodu, które panowały wtedy w Finlandii. Głównymi członkiniami tych ruchów były kobiety, które od tamtej pory stopniowo zdobywały prawa wyborcze, a także miejsce na rynku pracy na równi z mężczyznami, co spowodowało przyjęcie w Finlandii modelu partnerskiego, a nie paternalistycznego. Religia także odegrała swoją rolę poprzez m.in. promowanie dążenia do współpracy i kooperacji z innymi, a nie popieranie indywidualnych osiągnięć i sukcesów.

Polska historia ma zdecydowanie mniejsze doświadczenia w modelu państwa dobrobytu. Próżno ich szukać przed 1918 r. w latach niewoli, czy w czasach panowania królów. Krótki okres dwudziestolecia międzywojennego: najpierw systemu demokratycznego, następnie autorytarnego też nie dostarcza żadnych doświadczeń związanych z tym modelem. Jedynym okresem w historii, który mógłby dać możliwość zapoczątkowania ideałów państwa dobrobytu były lata socjalizmu w Polsce. Władza komunistyczna wpajała wartości, które były dość podobne z ideami państwa dobrobytu tylko dlatego, że pokrywały się z panującą wówczas ideologią. Finlandczycy, mając świadomość dużego wpływu socjalistów na politykę po II wojnie światowej, starali się łączyć wizję państwa komunistycznego i welfare state. Finlandia uniknęła „(...) komunizmu, poprzez skanalizowanie myślenia socjalistycznego i nakierowanie na budowę welfare state (...)”⁵. Ta próba nie została jednak wykorzystana w Polsce. Doświadczenia socjalistyczne były bardzo negatywnie kojarzone przez społeczeństwo polskie, więc po 1989 r. wyraźnym celem państwa było dążenie do gospodarki rynkowej i odejście od idei państwa dobrobytu.

3. Podstawy państwa dobrobytu

Podstawowymi składnikami państwa dobrobytu są: bezpłatność, powszechność oraz publiczny charakter⁶. Pierwsze wiąże się z wieloma możliwościami oferowanymi przez państwo, które stoją na wysokim poziomie, jednocześnie są darmowe. Powszechność wiąże się z udostępnieniem wszelkich możliwości jak największej liczbie osób. Do niedawna podstawowym kryterium było obywatelstwo. Aktualnie w fińskim modelu brane jest pod uwagę zamieszkanie na terenie

---

⁴ Ibid., s. 151.

⁵ Ibid., s. 154.

⁶ Ibid., s. 99.

państwa⁷, co wskazuje na rozszerzenie tej zasady. Publiczny charakter w dużej mierze opiera się na zapewnieniu większości usług przez państwo. Prywatna działalność gospodarcza jest także praktykowana, jednak jej udział na rynku jest niewielki.

4. Zasady państwa dobrobytu a ich realizacja przez Polskę i Finlandię

Pierwszą podstawową zasadą jest zapewnienie sprawiedliwości społecznej poprzez edukację, ochronę zdrowia i transfer dochodów⁸. Zapewnienie sprawiedliwości społecznej jest trudno mierzalne i nieraz wskaźniki nie odpowiadają rzeczywistości, ponieważ badania często wskazują na osobiste poczucie sprawiedliwości społecznej, a nie powszechnie przyjęte wyznaczniki. Często łatwiejszym do zoperacjonalizowania wskaźnikiem jest przedstawienie przeciwnej strony, czyli osób wykluczonych społecznie. Termin ten oznacza „(...) brak możliwości uczestnictwa tych ludzi w życiu publicznym. Wynika on najczęściej z braku wiedzy o możliwościach uczestnictwa lub przeszkód, które im to skutecznie utrudniają i których sami nie są w stanie przezwyciężyć”⁹. Osobami takimi mogą być: mieszkające na wsi, bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, osoby o innej kulturze lub wyznaniu, kobiety pozostające w domu, niepełnosprawni, osoby uzależnione, chore psychicznie, a także więźniowie. Dane mówią o 7,5% takich osób¹⁰ w Polsce, chociaż odsetek ten w rzeczywistości może być większy. Dość trudno znaleźć statystyki mówiące o wykluczeniu mierzonym w ten sam sposób, jednak cząstkowe dane mówią o stopie bezrobocia w Finlandii w 2010 r., która wyniosła 8,4%¹¹, podczas gdy w Polsce w tym samym roku była równa 12,1%¹². W Finlandii ponadto występuje wiele programów promujących zatrudnienie szczególnie osób wykluczonych społecznie. Nie bez znaczenia jest fakt, że 70% dorosłych Finów jest członkami spółdzielni społecznych¹³, które są jedną z instytucji ekonomii społecznej, zapewniającej pomoc osobom wy-

⁷ Ibid., s. 99.

⁸ Ibid., s. 95.

⁹ Zob. E. Wnuk-Lipiński: *Socjologia życia publicznego*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 271-272.

¹⁰ R. Szarfenberg: *Marginalizacja i wykluczenie społeczne 2007/2008*. Wykład 4: Wskaźniki, kryteria i mierniki, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/wykluczenie/miws04.pdf>, s. 7 [4.03.2012].

¹¹ http://helsinki.trade.gov.pl/finland/article/detail,1634,Ogolna_sytuacja_gospodarcza_Finlandii_w_2010_roku.html [4.03.2012].

¹² http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_PLK_HTML.htm [4.03.2012].

¹³ http://www.aleksandrajankowska.pl/pliki/biuletyn_2%20wykluczenie%20finansowe%20mo_liwo_ci%20rozwiazan.pdf, s. 29 [4.03.2012].

kluczonym oraz że kryterium dostępności usług zostało zmienione z obywatelstwa na zamieszkanie na terytorium kraju. Jest to umożliwienie osobom o innej narodowości, czy kulturze włączenia się do społeczeństwa fińskiego.

Kolejną zasadą państwa dobrobytu jest zbiorowa ochrona siły roboczej. Mierzy się ją poprzez przynależność pracowników do związków zawodowych. Finlandia jest liderem w tej dziedzinie. Ponad 80% Finów należy do związków zawodowych¹⁴, co jest jednym z najwyższych wskaźników na świecie. W Polsce ten wskaźnik wynosi 6,5% i należy do jednego z najniższych w całej Unii Europejskiej¹⁵. Jak widać w tej zasadzie istnieje przepaść pomiędzy Polską a Finlandią. W modelu państwa dobrobytu nie tylko ilość ma znaczenie. W Finlandii związki dbają o interesy swoich członków, tworzą także społeczną sieć zabezpieczeń dla bezrobotnych, dzięki rozbudowanym ubezpieczeniom od bezrobocia¹⁶. Reasumując można stwierdzić, że pozycja związków zawodowych jest silna. W Polsce problem ten wygląda odmiennie. Związki z powodu rozdrobnienia są na słabszej pozycji. Ich rola ogranicza się jedynie do wyboru władz, prowadzenia dialogu między pracodawcą a pracownikiem podczas umów, podwyżek lub zwolnień.

Kolejną zasadą jest zapewnienie opieki zdrowotnej. W Finlandii to organ centralny decyduje o polityce zdrowotnej, jednak organy samorządowe są odpowiedzialne za opiekę zdrowotną mieszkańców. Na pytanie o doświadczenie na temat opieki zdrowotnej w kraju macierzystym 88% Finów odpowiedziało, że ma dobre doświadczenia, tylko 9% stwierdziło, że mają negatywne¹⁷. W tym samym badaniu Polska wypada zdecydowanie gorzej: 42% Polaków stwierdziło, że ma pozytywne doświadczenia, jednak aż 49% przyznało, że ma negatywne¹⁸. Co za tym idzie w Polsce można zaobserwować rozwój prywatnej opieki zdrowotnej, która zapewnia większy komfort i standard oferowanych usług, jednak odpłatnie. W Finlandii prywatna opieka zdrowotna istnieje, jednak ma ona znaczenie marginalne.

Standardy opieki zdrowotnej przekładają się również po części na długość życia. W Finlandii kobiety żyją przeciętnie 83 lata, a mężczyźni 76 lat¹⁹, gdzie w Polsce te wartości wynoszą odpowiednio 79 i 71 lat²⁰. Jak widać średnia długość życia w Finlandii jest dłuższa niż w Polsce, a także jest wyższa od średniej w Unii Europejskiej.

¹⁴ <http://www.solidarnosc.org.pl/pl/zwiazki-zawodowe/finlandia.html> [11.02.2012].

¹⁵ <http://www.money.pl/gospodarka/raporty/artykul/2;5;mln;zwiazkowcow;w;polsce;ponad;6;tys;zwiazkow,17,0,520209.html> [4.03.2012].

¹⁶ M. Castells, P. Himanen: *Op. cit.*, s. 103.

¹⁷ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_283_en.pdf, s. 38 [5.03.2012].

¹⁸ *Ibid.*

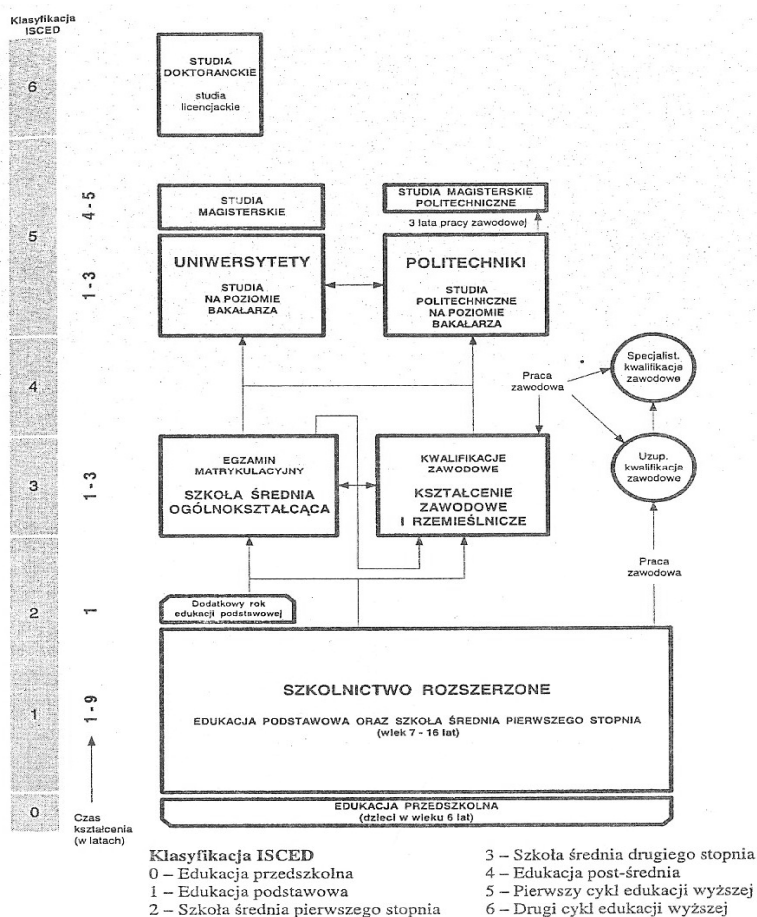
¹⁹ http://www.indexmundi.com/finland/life_expectancy_at_birth.html [11.03.2012].

²⁰ <http://wiadomosci.gazeta.pl/kraj/1,34308,2849330.html> [11.03.2012].

Edukacja jest następnym elementem państwa dobrobytu. W Finlandii nakłady na system edukacyjny sięgają kilku procent budżetu państwa²¹. „Fiński system edukacji został zreformowany na początku lat siedemdziesiątych z modelu niemieckiego, który został uznany za niewydajny. Prawie wszystkie szkoły w Finlandii to szkoły państwowe, a za szkoły niepaństwowe nie płaci się, gdyż finansuje je państwo. Również wszystkie uniwersytety są państwowe; kilka z istniejących obecnie uniwersytetów to upaństwowione uniwersytety, które kiedyś znajdowały się w rękach prywatnych”²². W Polsce istnieje system edukacyjny państwowy i prywatny. Podział ten nie przekłada się na poziom edukacji w tych szkołach.

Wykres 1

Struktura systemu edukacji w Finlandii

Źródło: *Education and science in Finland*. Ministry of Education Publications, Helsinki 2006, s. 9.

²¹ <http://finlandia.2taj.net/Edukacja> [11.03.2012].

²² Ibid.

Istnieją dwa modele edukacji: model wczesnej selekcji i model późnej selekcji. Pierwszy zakłada istnienie krótkiej szkoły podstawowej z możliwością wyboru drogi po jej ukończeniu. Drugi zakłada długą szkołę podstawową, następnie możliwość wyboru dalszej drogi kształcenia, ale w wieku późniejszym niż w modelu wczesnej selekcji. W Polsce szkoły podstawowe mają 6 lat, czyli uczeń posiada wiedzę podstawową w wieku 12 lat. Później abiturient nie ma jednak możliwości wyboru, musi iść do gimnazjum. Następnym etapem jest możliwość wyboru trzy- lub czteroletniego nauczania: liceum profilowanego, liceum ogólnokształcącego lub szkoły zawodowej. Reasumując, w Polsce występuje model pośredni. W Finlandii panuje inny system (wykres 1). Szkoła podstawowa jest długa i trwa 9 lat. Występuje w niej podział na klasy niższe (do szóstej) i wyższe (od siódmej do dziewiątej). Nauka w liceum w Finlandii trwa 3 lata i różni się znacznie od systemu polskiego. Uczeń sam dobiera sobie przedmioty z możliwych i zalicza je na koniec danej klasy. Liceum kończy się zdaniem egzaminu maturalnego z 3 przedmiotów obowiązkowych, a także 1 dodatkowego²³. W Finlandii występuje zatem model późnej selekcji. Szkolnictwo fińskie wyższe jest dość podobne do polskiego. Dzieli się na kształcenie na uniwersytetach i politechnikach.

5. Hakerstwo społeczne²⁴

Finlandii nie tylko udało się utrzymać państwo dobrobytu, ale także rozwinąć społeczeństwo informacyjne. To instytucje państwowe realizują idee państwa dobrobytu, ale także sami Finowie poprzez społeczeństwo obywatelskie. Hakerstwo społeczne jest możliwe dzięki zastosowaniu hakerskiego modelu wymiany zasobów do określonych celów społecznych. Pierwszym przykładem wykorzystania hakerstwa była nauka poruszania się w sieci. Stworzono projekt o nazwie „Dowiedz się o przyszłości swoich dzieci”. Zaproszono rodziców do szkół, aby rodzice mogli dowiedzieć się na temat przyszłości swoich dzieci. Kolejnym etapem była organizacja imprez w szkołach, a także kursów na temat poruszania się w sieci dla rodziców. Wszystkie wydarzenia miały charakter dobrowolny, a uczestnicy chwaląc sobie wysoki poziom, zachęcali innych do włączenia się w podobne akcje. Wykorzystano przy tym zdolności samych dzieci, które zaczęły nauczać rodziców jak korzystać z Internetu. Do projektu przyłączyły się inne stowarzyszenia, a także telewizja, która w swoim programie zaczęła umieszczać kursy treningowe. Projekt nie tylko miał na celu edukację dorosłych w zakresie korzystania z Internetu, ale także nawiązanie bliższej współ-

²³ <http://finlandia.2taj.net/Edukacja> [11.03.2012].

²⁴ Na podstawie: M. Castells, P. Himanen: Op. cit., s. 113-117.

pracy matek i ojców ze szkołą, co przyniosło inne korzyści. Niektórzy rodzice pracujący w przedsiębiorstwach zaczęli doradzać szkołom, w których uczą się ich dzieci, proponowali nowe rozwiązania, a także ofiarowywali swoją pomoc w dokonywaniu innowacyjnych rozwiązań. Innym elementem projektu były kursy poruszania się w sieci dla konkretnych grup zawodowych, np. samorządowców. Kolejnym rozwiązaniem było założenie kół opieki dziennej, w którym mieszkańcy jednej dzielnicy naprzemiennie opiekowali się swoimi dziećmi. Należy dodać, że cały projekt nie był finansowany z budżetu państwa, a idea pochodziła od samych obywateli.

Innym przykładem hakerstwa społecznego jest idea open source, gdzie wykorzystano model sieci. Haker kiedy poznaje coś nowego lub odkryje jakąś innowację dzieli się tą wiedzą z innymi, którzy w razie konieczności poprawiają błędy, a także udoskonalają daną metodę dalej ją rozwijając i przekazując. Ten sposób wykorzystano na poziomie akademickim w Finlandii na przykładzie projektu Akademia. Polegał na tworzeniu materiałów do nauki przez uczniów, a nauczyciele tylko zachęcali i inspirowali do rozwijania zdolności poszukiwania i odkrywania, a także dzielenia się innowacjami z innymi. Projekt odbywał się w większości dyscyplin nauki.

6. Tożsamość społeczna a państwo dobrobytu

Nie tylko rozwój gospodarczy i technologiczny sprzyja rozwojowi państwa dobrobytu w Finlandii, ale także sam stosunek mieszkańców do tej idei. Ze względu na historię, Finowie są narodem bardzo zjednoczonym. Zawsze żyli na mniej więcej równym poziomie, co za tym idzie współdziałali ze sobą. Mieszkańców cechuje silna tożsamość narodowa, oparta na względnej homogeniczności państwa, która nie jest nacjonalistyczna²⁵. Nie występuje tu żadna tożsamość oporu²⁶, która polega na tworzeniu odmiennych od państwa instytucji, które działają przeciwko przyjętemu modelowi społecznemu²⁷.

Inną cechą tożsamości fińskiej, która sprzyja idei państwa dobrobytu, jest orientacja na przyszłość²⁸. Finowie są przykładem społeczeństwa młodego, w którym mieszkańcy wiedzą, że ich kraj nadal rozwija się, a także buduje swoją tożsamość. Nie tylko widać to w związku z kontynuacją idei społeczeństwa dobrobytu, ale także kooperacją tej idei z modelem społeczeństwa informacyjnego, które Finlandia wprowadza już od paru lat. Jest to jedyne państwo, które stworzyło osobny Komitet ds. Przyszłości.

²⁵ Ibid., s. 147.

²⁶ Zob. M. Castells: *Sila tożsamości*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 23.

²⁷ M. Castells, P. Himanen: Op. cit., s. 145.

²⁸ Ibid., s. 148.

Kolejnym czynnikiem sprzyjającym państwu dobrobytu jest sam stosunek Finów do tej idei. Z badań wynika²⁹, że około 80% Finów zgadza się ze stwierdzeniem, że: „Nawet jeśli bezpieczeństwo socjalne i usługi publiczne są drogie, to są tego warte.” Mniej niż 10% badanych nie miało na ten temat zdania, a nieco powyżej 10% nie zgadzało się z tą opinią.

Polskie społeczeństwo ma zdecydowanie inne doświadczenia, co przekłada się na inną tożsamość. Społeczeństwo polskie nie zawsze było homogeniczne, toteż istniały konflikty na tle religijnym, czy narodowościowym. Za czasów państwa socjalistycznego wytworzyła się silna tożsamość oporu, która tylko częściowo znikła po 1989 r. Społeczeństwo polskie przyjęło i realizuje ponadto ideę liberalizmu gospodarczego, która jest częściowo sprzeczna z państwem dobrobytu. Protesty związane z podniesieniem podatku w 2011 r. potwierdzają tę tezę.

Podsumowanie

Społeczeństwo fińskie jest przykładem realizacji modelu państwa dobrobytu z bezkonfliktowym wdrażaniem idei społeczeństwa informacyjnego. Pokazało także, że idea welfare state nie musi być sprzeczna lub stanowić problem dla rozwoju technologicznego i innowacyjności. Z drugiej jednak strony powodzenie fińskiego modelu nie byłoby możliwe bez utrzymania wysokich podatków, które są motorem wzrostu fińskiej gospodarki. Model welfare state w Finlandii pokazuje także długą drogę budowania tej idei nie tylko w strukturach gospodarki, czy państwa, ale także w świadomości samych mieszkańców.

Doświadczenia państwa polskiego i jego rozwoju ekonomicznego, a także społeczeństwa nie dają możliwości na rozwój idei państwa dobrobytu w Polsce. W związku z tym welfare state w Polsce jest tylko mitem, który nie miał i obecnie nie ma szans na realizację.

Literatura

Castells M.: *Siła tożsamości*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 23.

Castells M., Himanen P.: *Społeczeństwo informacyjne i państwo dobrobytu*. Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2009.

Education and science in Finland. Ministry of Education Publications, Helsinki 2006.

Encyklopedia Socjologii. Tom 2. Red. H. Domański. Wydawnictwo Oficyna Naukowa, Warszawa 1999, s. 250.

---

²⁹ Ibid., s. 106.

- http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_283_en.pdf, s. 38 [5.03.2012].
- <http://finlandia.2taj.net/Edukacja> [11.03.2012].
- http://helsinki.trade.gov.pl/pl/finland/article/detail,1634,Ogolna_sytuacja_gospodarcza_Finlandii_w_2010_roku.html [4.03.2012].
- <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/wykluczenie/miws04.pdf>, [4.03.2012].
- <http://wiadomosci.gazeta.pl/kraj/1,34308,2849330.html> [11.03.2012].
- http://www.aleksandrajankowska.pl/pliki/biuletyn_2%20wykluczenie%20finansowe%20mo_liwo_ci%20rozwiazan.pdf, s. 29 [4.03.2012].
- http://www.indexmundi.com/finland/life_expectancy_at_birth.html [11.03.2012].
- <http://www.money.pl/gospodarka/raporty/artykul/2;5;mln;zwiazkowcow;w;polsce;ponad;6;tys;zwiazkow,17,0,520209.html> [4.03.2012].
- <http://www.solidarnosc.org.pl/pl/zwiazki-zawodowe/finlandia.html> [11.02.2012].
- http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_PLK_HTML.htm [4.03.2012].
- Pilikowski J.: *Szkolny słownik wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*. Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2003.
- Szarfenberg R.: *Marginalizacja i wykluczenie społeczne 2007/2008. Wykład 4: Wskaźniki, kryteria i mierniki*, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/wykluczenie/miws04.pdf>, s. 7 [4.03.2012].
- Wnuk-Lipiński E.: *Socjologia życia publicznego*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.

THE MYTH OF THE WELFARE STATE? ATTEMPT A COMPARATIVE ANALYSIS OF FINLAND AND POLAND

Summary

Many scientists wondered: whether Poland can become a welfare state, despite the choice of a market economy. At work I put the hypothesis that Poland has not created the idea of the welfare state.

It is worth mentioning the main features of the welfare state. These are: cost – free, universality and public character. Implementation of these features, as well as specific principles such as social justice, protection of labor, health care model, model of education show whether the state is realizing the ideas of welfare state, or not. The study compares Polish achievements and Finnish ones – country which, despite difficult historical experience, consistently implementing the ideas of welfare state. Also an important aspect is social identity and social acceptance of changes that take place, depending on the model of the economy.

Polish experience show that the welfare state was not a real idea, but rather a myth, in which has been believed. Years of transition pointed out that attempt to create a welfare state in the current situation is hardly ever real.